

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ „АНТИЧКА АРХИТЕКТУРА” ОД ПРОФ. Д-Р ТРАЈЧЕ
НАЦЕВ, ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ
„ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП**

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 1602-64/6 од 130. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки, одржана на 14.3.2019 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- проф. д-р Виктор Лилчиќ Адамс, Филозофски факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје;
- проф. д-р Бошко Ангеловски, ЈНУ Институт за старословенска култура – Прилеп, за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „АНТИЧКА АРХИТЕКТУРА” од **вон. проф. Трајче Нацев**, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултет за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултет за образовни науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Насловот на учебникот е „Античка архитектура“ и истиот ќе се користи во наставата по предметите Античка археологија, трет семестар, Археологија, Факултет за образовни науки (3+2+2); Ранохристијанска археологија, петти семестар, Археологија, Факултет за образовни науки (3+2+2); Историја на уметноста 2, втор семестар, Сликаство и Вајарство, Ликовна академија (2+1+1); Историја на уметноста 3, трет семестар, Сликаство и Вајарство, Ликовна академија (2+1+1); Историја на уметноста 4, четврти семестар, Сликаство и Вајарство, Ликовна академија (2+1+1).

Учебникот „Античка архитектура“ е во согласност со наставната програма на Факултетот за образовни науки, студиска програма Археологија, и во него во целост е опфатена материјата која се однесува на предметната наставна програма.

Податоци за обемот на ракописот: Учебникот има 266 страници и 8 страници користена литература. Изработене во А4 формат и според обемот по содржина ги задоволува во целост критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев” во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Учебник којшто интегрално ја обработува целокупната античка архитектура, како прирачник за студиската програма Археологија, до сега не е објавен.

Краток опис на содржината: Учебникот „Античка архитектура“ содржи: Предговор, деветнаесет поглавја и прилог користена литература.

1. Хронологија

Дадена е хронолошката рамка за обработуваниот период во насока на полесно разбирање на материјалот што е предмет на обработка, а кој опфаќа долг временски период од еден милениум.

2. Преглед на архитектурата кај егејските цивилизации

Сумарно се претставени цивилизациите кои се носителите на егејската цивилизација, Крит, Троја и Микена. Поголвјето ги содржи основните елементи на развојот и спецификите на нивната архитектура, влијанијата и новите елементи коишто овие цивилизации ги носат во градежништвото, а кои ќе претставуваат основа за развој на подоцнежното раноантичко

градителство. Даден е пресек на најзначајните типови на градби кои ја означуваат секоја од овие егејски цивилизации, нивните типови и карактеристики и поделба во смисол на објекти од профан карактер – палати, елементи коишто за првпат се појавуваат во архитектурата како маегаронот, понатаму претставени се и објектите со секуларен карактер – микенските ѕидани гробници со приказ на главните карактеристики на таа архитектура преку најрепрезентативните примероци од Микена.

3. ГРЧКА ЦИВИЛИЗАЦИЈА

Поглавјето дава преглед на грчката цивилизација, нејзината материјална и духовна култура и архитектура со краток хронолошки преглед на периодите коишто ја означуваат и нивните главни карактеристики.

4. ВОВЕД ВО КЛАСИЧНАТА АРХИТЕКТУРА

Прикажани се елементите и материјалите коишто се основа во развој на класичната архитектура со осврт на архитектонскиот ред, односно стилот како специфика преку кој се препознаваат и трите основни реда во класичната грчка архитектура, дорскиот, јонскиот и коринтскиот, со општ осврт за нивната појава на историската сцена и главните карактеристики, односно архитектонски елементи на грчкиот храм.

5. КАРАКТЕРИСТИКИ НА ДРЕВНОГРЧКИОТ ХРАМ

Во овој дел авторот дава информации за планот на храмовите и за нивната поделба и класификација врз основа на строго утврдените параметри.

6. ДОРСКИ СТИЛ

Даден е осврт на историските околности и карактеристиките на појавата на најстариот стил во грчката архитектура, неговиот хронолошки развој. Детално се обработени сите архитектонски елементи коишто го означуваат овој стил и го прават препознатлив во рамките на раноантичката грчка архитектура, со прилог на неговите најзначајни репрезенти.

7. ЈОНСКИ СТИЛ

Даден е осврт на историските околности и карактеристиките на појавата на овој стил во грчката архитектура и неговиот хронолошки развој. Поглавјето детално ги обработува сите негови архитектонски елементи, коишто го означуваат и го прават препознатлив во рамките на раноантичката грчка архитектура, со осврт на најзначајните архитектонски споменици.

8. КОРИНТСКИ СТИЛ

Даден е осврт на историските околности и карактеристиките на појавата на овој стил во грчката архитектура, неговиот хронолошки развој и спомениците изградени во овој стил. Поглавјето детално ги обработува сите негови архитектонски елементи, коишто го означуваат и го прават препознатлив во рамките на раноантичката грчка архитектура.

9. ГРЧКИ АРХИТЕКТОНСКИ СПОМЕНИЦИ

Во поглавјето се обработени архитектонските споменици на сакралната и профана раноантичка архитектура. Даден е осврт на храмот како центар на религиозниот живот, на верата и на култот и детерминирани се типовите на храмови со акцент на најрепрезентативните споменици од трите стилови, дорски, јонски и коринтски.

Истовремено, обработени се и градбите коишто ја одразуваат профаната архитектура, дадени според категориите на припадност. Културни објекти – театрите и одеоните. Понатаму во рамките на едукативните објекти – гимназионите, палејстрите, библиотеки, спортски објекти – стадионите, трговски градби – агори и стои, управни објекти – булеварии, градски споменици. Даден е и приказ на станбената архитектура, нејзините специфики и елементи на градба според обемот и карактерот, како куќи, палати и сл.

10. РАЗВОЈ НА РИМСКА АРХИТЕКТУРА

Во ова поглавје е претставен развојот на римската архитектура, влијанијата и околностите под кои истата се развивала, како и градежните материјали, конструкции и техники на градба преку кои се огледа духот на римската цивилизација да ги прифаќаат и усовршуваат техниките и искуствата на другите народи и цивилизации во насока на создавање на совршени и оригинални форми во архитектурата. Осознавањето на техниките на градење овозможува полесно да се идентификуваат спомениците од римскиот период и евентуално да се одреди нивната хронолошката рамка.

11. РИМСКО-ДОРСКИ И ТОСКАНСКИ СТИЛ

Прикажани се спецификите на стилот со сите негови елементи кои го одвојуваат од класичниот дорски стил. Даден е приказ на најрепрезентативните објекти изградени во овој стил.

12. РИМСКО-ЈОНСКИ СТИЛ

Претставени се елементите на стилот, спецификите во неговиот развој, врз чијашто основа може да се одреди и рамката на неговата хронолошка припадност.

13. РИМСКО-КОРИНТСКИ СТИЛ

Даден е детален приказ на овој најраспространет стил во римската архитектонска традиција. Претставени се главните елементи коишто го дефинираат стилот. Истовремено во рамките на поглавјето акцентирани се и главните објекти изградени во овој стил, кој својот полн развој го добил токму во рамките на римската архитектура.

14. КОМПОЗИТЕН СТИЛ

Во поглавјето се опишани спецификите на стилот со сите негови интегрални елементи, со осврт кон најрепрезентативните градби на римската архитектура изградени во овој стил.

15. РИМСКИ АРХИТЕКТОНСКИ СПОМЕНИЦИ

Во ова поглавје се претставени типовите на архитектонски градби во римската архитектура, нивниот развој и влијанија кои се чувствуваат во дефинирање на крајните форми на градбите. Даден е осврт на профаните градби според карактерот и функцијата, како форум, базилика, театар, амфитеатар, циркус, стадион и палестра и римските бањи. Даден е осврт на станбената архитектура преку типовите на вили, семејни куќи и палати.

Во контекст на сакралната архитектура акцентот е ставен на типовите на храмови со осврт на најрепрезентативните градби од секој тип, а даден е и осврт на надгробните споменици како сегмент на сепулкарна архитектура.

Поглавјето е заокружено со осврт кон почесните градби, триумфалните арки и почесните столбови, градени во чест на владетелите, а во насока на одбележување на настани од јавниот и политичкиот живот во царството.

16. ДОЦНОАНТИЧКА АРХИТЕКТУРА

Во поглавјето е даден осврт на историските услови и околности под кои се развива архитектурата во периодот на доцната антика, со нејзините специфики и новини кои се одразуваат на квалитетот на истрајноста на градбите од овој период.

17. ФОРТИФИКАЦИОНА АРХИТЕКТУРА

Во ова поглавје се обработени фортификациите како концепт на заштита на градовите, елементите на утврдувањето со посебен осврт и објаснување на секој посебно, како куртина, кула, порти, скали, протеихизма и ров.

18. СТАНБЕНА АРХИТЕКТУРА

Во поглавјето се опишани историските околности под кои се развива доцноантичката станбена архитектура, како резултат на големите промени кои се одразуваат и на концептот на градот па консеквентно и на живеалиштата, односно станбената архитектура.

Обработени се типовите на станбена архитектура сместени во четири категории, со осврт на трагите откриени на локалитетите во нашата земја, соседни земји и пошироко.

19. РАНОХРИСТИЈАНСКА АРХИТЕКТУРА

Поглавјето ги обработува сплетот на историските околности под кои се појавува и зацврстува христијанската вера и нејзините рефлески врз архитектурата. Приспособување на старите типови на градби и изнаоѓање на нови форми во сакралната архитектура, во насока на задоволување на потребите на новото христијанско учење и христијанска вера.

ЗАКЛУЧОК

Приложениот ракопис во поглед на методолошкото осмислување и обработка на материјалот којшто е предмет на елаборација е реализиран на мошне високо научно и стручно ниво. Во горенаведените поглавја методолошки мошне прецизно се разработени тековите и фазите на развој на архитектурата во еден долг временски период од еден милениум. Даден е прецизен и концизен преглед на сите специфики на античката архитектура надополнети со карактеристични фотографии, планови и скици преку кои се доближува содржината на материјалот и истата претставува една осмислена заокружна целина која ќе им овозможи на корисниците увид и запознавање на основите на античката архитектура.

Консеквентно на тоа, Рецензентската комисија констатира дека ракописот ги задоволува критериумите за објавување и смета дека истиот треба да биде категоризиран како учебник, односно учебно помагало за погоренаведените предмети кои ги слушаат студентите од Факултетот за образовни науки и Ликовна академија.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Д-р Виктор Лилчиќ Адамс, редовен професор, с.р.
Д-р Бошко Ангеловски, виш научен соработник, с.р.